

PM 2017:217 RVI+VIII (Dnr 110-1132/2017)

Kunskapsbaserad och jämlik vård (SOU 2017:48)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 20 oktober 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen och Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade i december år 2015 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att överväga och lämna förslag till hur en ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården kan uppnås. Syftet med uppdraget är att säkerställa att den hälso- och sjukvård som ges befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik och ges på samma villkor till kvinnor och män.

Utredningen lämnar förslag som syftar till att åstadkomma en kunskapsbaserad och jämlik vård genom en kombination av utvecklad statlig styrning och förtydligade krav på landsting och kommuner inom ramen för deras uppdrag. Förtydliganden föreslås i hälso- och sjukvårdslagen om huvudmannens ansvar för att skapa goda förutsättningar för professionerna att arbeta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet samt skyldighet för kommuner och landsting att samverka nationellt om kunskapsstyrning. Socialstyrelsen föreslås få en särställning bland de kunskapsstödjande myndigheterna samt ansvara för en nationell, regelbundet återkommande uppföljning och djupgående dataanalys. Socialdepartementet har remitterat utredningen till staden för yttrande.

Remissen i sin helhet finns att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldre- och barnnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till utredningens förslag som bedöms bidra till att säkerställa att den hälso- och sjukvård som erbjuds befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik, samt ges på samma villkor.

Socialnämnden anser att utredningen lyfter ett flertal viktiga aspekter och förslag som kan tänkas bidra vad gäller att en ökad följsamhet till att nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården kan uppnås.

Äldrenämnden delar i stort utredningens analys och förslag, bland annat de förändringar som genomförs i hälso- och sjukvårdslagen och inrättande av vårdkommittéer.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till innehållet i betänkandet.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att utredningen tar fasta på hur ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården kan uppnås.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att det ställs krav på samverkan landsting och kommuner emellan, liksom till att landstingen ska ges ett uttalat ansvar för att involvera kommunerna och ge kunskapsstöd i den kommunala hälso- och sjukvården.

Våra synpunkter

En grundläggande byggsten i det hållbara samhället är en hälso- och sjukvård som bygger på bästa tillgängliga kunskap och som kommer alla som är i behov av den till del. Att skapa en jämlik och likställig hälso- och sjukvård som samtidigt är lokalt förankrad är en utmaning och bygger på att såväl stat som landsting och kommun hjälps åt. Det är därför välkommet att regeringens särskilda utredare lämnar förslag på hur detta kan göras på ett bättre sätt.

Hälso- och sjukvård är förvisso främst ett ansvar som vilar på landstingen, men en växande del av vården finns i många delar av landet inom det kommunala huvudmannaskapet. Kommunerna har dessutom ofta en god kännedom om invånarnas behov av insatser från hälso- och sjukvården, till exempel genom de verksamheter som ligger inom socialtjänstens område. Kommunerna är därför en viktig samarbetspartner för landstingen när hälso- och sjukvården ska planeras och utvecklas. Kommunerna i Stockholms län har också själva i större utsträckning ansvar för hälso- och sjukvård, till exempel inom LSS-verksamheterna och särskilt boende för äldre. Ansvaret kommer därtill att öka när hemsjukvården i ordinärt boende övertas av länets kommuner. Med detta i beaktan delar vi stadsledningskontorets synpunkt att kommunerna måste inkluderas i den samverkan som lyfts fram i utredningen.

I övrigt anser vi att de förslag som lämnas i utredningen har goda förutsättningar att bidra till en mer kunskapsbaserad och jämlik vård både på lokal och på nationell nivå.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 5 oktober 2017

ÅSA LINDHAGEN OCH CLARA LINDBLOM

Bilaga

Remissen i sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen beslutade i december år 2015 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att överväga och lämna förslag till hur en ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården kan uppnås. Syftet med uppdraget är att säkerställa att den hälso- och sjukvård som ges befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik och ges på samma villkor till kvinnor och män.

En bred tolkning av kunskapsstyrning och kunskapsstöd

Utredningen menar att kunskapsstyrning och kunskapsstöd behöver tolkas brett, och innefatta alla de aktiviteter som behövs på alla nivåer för att varje patientmöte ska vara grundat på bästa kunskap. Det räcker inte att ta fram nationella riktlinjer eller vårdprogram utan förutsättningarna måste förbättras för användningen av bästa kunskap. I kunskapsstyrningen ingår kunskapsstöd exempelvis i form av nationella riktlinjer, stöd till uppföljning och analys samt stöd till verksamhetsutveckling och till ledarskapet.

Bättre förutsättningar för en lärande hälso-och sjukvård

Utredningen gör bedömningen att det krävs en skärpt nationell styrning. Utredningen lämnar därför förslag som syftar till att utveckla en statlig styrning och förtydligande krav på att landsting och kommuner tar ett ökat ansvar för nationell kunskapsstyrning inom sitt lagstadgade uppdrag att ansvara för hälso- och sjukvård.

Nationella riktlinjer bör vara vägledande, inte bindande

Utredningen anser att ett centralt skäl som talar emot obligatoriska riktlinjer är det faktum att patienten inte är standardiserbar. Komplexiteten och det snabba tempot i kunskapsutvecklingen riskerar också att göra nationella riktlinjer inaktuella om de inte uppdateras tillräckligt ofta. Vidare anser utredningen att den som har betalningsansvar också ska ha rådighet över kunskapsstyrningen. Däremot kan staten skapa incitament för sjukvårdshuvudmännen att nå ökad nationell enhetlighet genom att specialdestinera statsbidrag med följsamhet till nationella beslut eller ställningstaganden.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Utredningens förslag bedöms rymmas inom ramarna för den grundläggande ansvarsfördelningen mellan staten och huvudmännen och innebär inte några nya ålägganden för huvudmännen. Mot den bakgrunden bedömer utredningen att finansieringsprincipen inte blir tillämplig.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldre- och vårdnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 juni 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens förslag som bedöms bidra till att säkerställa att den hälso- och sjukvård som erbjuds befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik, samt ges på samma villkor. Förslagen ger stöd i stadens arbete för att nå visionen om Ett Stockholm för alla och Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Förslaget ligger även i linje med kommunfullmäktiges mål för verksamhetsmålet *4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser delas lika*.

Lagförslag

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens förslag som bedöms bidra till att underlätta kunskapsstyrningen för kommunen genom ökad tydlighet avseende ansvar och roll för såväl kommunen, landsting och statliga myndigheter. I dagsläget finns en mängd olika kunskapsstöd som riktar sig till många delar av vården som ofta överlappar varandra. Samtidigt finns det områden där evidens saknas. Stadsledningskontoret är positivt till att utredningens förslag sammantaget har fokus på uppföljning, analys och stöd till verksamhetsutveckling.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens resonemang om att ett ökat ansvar för nationell kunskapsstyrning inom ramen för kommunens uppdrag bidrar till en kunskapsbaserad vård. För att arbeta evidensbaserat och efter bästa kunskap krävs att verksamheterna arbetar integrerat och inkluderande med den kunskap som skapas i det dagliga arbetet. De föreslagna åtgärderna med en förändring i Hälso- och sjukvårdslagen att ”Verksamhetschefen ska säkerställa att hälso- och sjukvårdspersonalen har goda förutsättningar att utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet” underlättar detta arbete.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens förslag om att upphäva lagen om läkemedelskommittéer och ersätta denna med nya lagen om vårdkommittéer. Vårdkommittéernas uppdrag utökas till att gälla all hälso- och sjukvård, inte bara läkemedel. Stockholms län står inför att ansvaret för hemsjukvård i ordinärt boende förs över från Stockholms läns landsting till kommunerna i länet och i många andra delar av landet sker en växande del av vården inom det kommunala huvudmannskapet. Vårdkommittéernas utökade uppdrag är nödvändigt för att få en samlad kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården, oavsett regiform. Vidare ställer sig stadsledningskontoret positiv till förslaget om att landstingen får ett tydligare ansvar att involvera kommunerna och ge kunskapsstöd i den kommunala hälso- och sjukvården.

Övriga förslag

Stadsledningskontoret är sammantaget positiv till utredningens övriga förslag om bland annat socialstyrelsens uppdrag att ta fram utvecklade uppföljningsunderlag och ansvar för en nationell, regelbundet återkommande uppföljning och analys. Vidare ställer sig stadsledningskontoret positiv till att regeringen och landstingen inrättar ett nära och regelbundet samråd för att mot bakgrund av identifierade brister komma överens om insatser som ska genomföras. Däremot vill stadsledningskontoret framhålla att kommunernas roll i denna samverkan bör förtydligas, och att även de tidigt bör ingå i denna samverka, inom ramen för det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning att de föreslagna ändringarna i

hälso- och sjukvårdslagen samt övriga förslag inte medför några ökade kostnader för kommunen. Förslagen bedöms i sin helhet innebära en mer effektiv kunskapsdelning och informationsöverföring nationellt som kommer att stötta stadens i dess analyser och verksamhetsutveckling.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att justera paragrafen omedelbart.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att utredningen lyfter ett flertal viktiga aspekter och förslag som kan tänkas bidra vad gäller att en ökad följsamhet till att nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården kan uppnås. Det är också Förvaltningens uppfattning att förslagen bidrar till att säkerställa att den hälso- och sjukvård som erbjuds befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik, samt ges på samma villkor oavsett kön och bostadsort.

Kunskapsstyrning och kunskapsstöd är en angelägen fråga som har betydelse för vårdens utveckling för alla berörda på nationell nivå. Det är också viktigt i sammanhanget att kunskapsstyrningen bidrar till att utveckla ett lärande system, där en struktur för kunskapsöverföring tas fram.

Vidare är förvaltningen är mycket positiv till förslaget om en förstärkt kunskapsstyrning i kommunal vård, särskilt mot bakgrund av den ökande kommunaliseringen.

Förvaltningen anser att det är viktigt med ett nära och regelbundet samråd där en gemensam målbild för hälso- och sjukvårdens utveckling är tydlig. Förvaltningen vill dock understryka vikten av att kommunerna ingår på ordinarie basis för en sådan nationell process för särskilda satsningar, då det alltid är relevant att delta.

Förvaltningen ser också positivt på att man förordar avgiftsfri tillgång till vetenskapliga artiklar, vilket kan underlätta för kommunal personal att hålla sig uppdaterad på den senaste forskningen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen fokuserar på synpunkter som berör den kommunala hälso- och sjukvården. Utredningen har på ett föredömligt sätt lämnat förslag som är realistiska att genomföra i närtid. Äldreförvaltningen är mycket positivt till den inriktningen då alldeles för många utredningar skapar nya utredningsuppdrag.

Äldreförvaltningen delar i stort utredningens analys och förslag. Bland annat de förändringar som genomförs i hälso- och sjukvårdslagen och inrättande av vårdkommittéer.

Utredningen visar också att det saknas brist på tillgång till kunskapsstöd för sjuksköterskor och fysioterapeuter i kommunal verksamhet och att kunskapsstödet till de professioner som verkar i kommunal vård behöver förstärkas. Behovet av kunskapsstöd och att få arbeta med evidens inom kommunal hälso- och sjukvård är stort. Äldreförvaltningen

ser mycket positivt på förslaget att landstingen ska ta med "sina" kommuner för att ge kunskapsstöd i den kommunala sjukvården.

De föreslagna åtgärderna med en förändring i Hälso- och sjukvårdslagen att "Verksamhetschefen ska säkerställa att hälso- och sjukvårdspersonalen har goda förutsättningar att utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet" underlättar arbetet med bland annat implantering av exempelvis kunskapsstöd. Positiva faktorer är även förslaget om att utöka läkemedelskommittéernas uppdrag att gälla all hälso- och sjukvård, inte bara läkemedel och även rekommendationen att landstinget har ett ansvar att involvera kommunerna och ge kunskapsstöd i den kommunala hälso- och sjukvården.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att omedelbart justera paragrafen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till innehållet i betänkandet.

En uppdelning av statliga myndigheters roller och uppdrag där Socialstyrelsen ges en särställning i fråga om kunskapsstödandet inom hälso- och sjukvården och där Rådet för statlig styrning koncentrerar sitt stöd till socialtjänsten, ger bättre förutsättningar för stöd till den kommunala verksamheten.

Det konstateras i utredningen att Sverige har en lång tradition av registerverksamhet för uppföljning. Förvaltningen vill framhålla att det behövs en tydlig struktur för vad och hur man registrerar för att undvika dubbelarbete och instämmer samtidigt i utredningens konstaterande om vikten av att ta hand om och analysera resultat av olika uppföljningar.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det som svar på remissen samt att omedelbart justera paragrafen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är en väl genomarbetad och viktig utredning som tar fasta på hur ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården kan uppnås för att säkerställa att den hälso- och sjukvård som ges befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik och ges på samma villkor till kvinnor och män.

Synpunkterna från förvaltningen fokuserar på de delar som rör den kommunala hälso- och sjukvården.

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som föreslås i hälso- och sjukvårdslagen bland annat om att huvudmannen respektive verksamhetschefen ansvarar för att professionerna har goda förutsättningar att arbeta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Förslaget att inrätta vårdkommittéer i stället för läkemedelskommittéer är också positivt.

Tanken att verksamhetsnära kunskap, erfarenhet och behov bör bli mer vägledande och

att staten inte bör detaljstyra vården, utan utveckla en mer strategisk styrning präglad av tillit och förtroende är också något som förvaltningen instämmer i.

Även utredningens bedömning att nationella riktlinjer bör vara vägledande, inte obligatoriska eller mer bindande anser förvaltningen vara riktigt.

Utredningen visar på att det är brist på tillgång till kunskapsstöd för sjuksköterskor och fysioterapeuter i kommunal verksamhet och att kunskapsstödet till de professioner som verkar i kommunal vård behöver förstärkas. Behovet av kunskapsstöd och att få arbeta med evidens inom kommunal hälso- och sjukvård är stort.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att landstingen ska ges ett uttalat ansvar för att involvera kommunerna och ge kunskapsstöd i den kommunala hälso- och sjukvården.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Det är en omfattande utredning och flera stora förändringar som föreslås för att säkerställa att den hälso- och sjukvård som ges be-folkningen är kunskapsbaserad och jämlik och ges på samma villkor till kvinnor och män. Förvaltningen har valt att endast kommentera de avsnitt som rör nämndens ansvarsområde.

För att nå målen om en kunskapsbaserad och jämlik vård bedömer utredningen att huvudmännen själva måste äga de processer de är ansvariga för. Förvaltningen delar utredningens bedömning då det är en förutsättning för god vård och omsorg. Att huvudmannen respektive verksamhetschefen ansvarar för att professionerna har goda förutsättningar att arbeta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet är viktigt och att det finns god tillgång till kunskap exempelvis ge-nom den föreslagna digitala kunskapstjänsten.

Utredningens förslag om ändrad myndighetsstyrning där det före-slås att stöd i ökad utsträckning bör ske i form av tjänster i stället för rapporter är positivt. Att staten inte detaljstyr vården, utan istället utvecklar en mer strategisk styrning präglad av tillit och förtro-ende ger möjlighet till att utveckla den verksamhetsnära kunskapen.

Förvaltningen är positiv till förslaget om bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen om skyldighet till samverkan i frågor om nationell kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården, kommuner och lands-ting emellan. Även förslaget om att landstingen ska ges ett uttalat ansvar för att involvera kommunerna och ge kunskapsstöd i den kommunala hälso- och sjukvården. Den kommunala hälso- och sjuk-vården har behov av ett utvecklat kunskapsstöd då vården blir allt mer specialiserad. Utredningen pekar speciellt på förstärkning av kunskapsstödet för sjuksköterskor och fysioterapeuter.

Utredningens förslag om en uppdelning av statliga myndigheters roller och uppdrag där Socialstyrelsen ges en särställning i fråga om kunskapsstödjandet inom hälso- och sjukvården och där Rådet för statlig styrning koncentrerar sitt stöd till socialtjänsten, ger bättre förutsättningar för stöd till den kommunala verksamheten. Förvaltningen är positiv till förslaget om att inrätta vårdkommittéer istället för läkemedelskommittéer. Utredningens bedömning är att en huvudsaklig del av kunskapsstödet till kommunerna bör ske via vård-kommittéerna.